

38, 4. 40, 2. Rodast 1, 160, 1. 5, 32, 9. AV. 4, 26, 2. वाग्देवी VS. 8, 37. देवं पितामहम् SUND. 3, 30. देवो मरुदेवः 4. देवं गणानां विनायकम् VET. 1, 1. Im Besondern ist zu bemerken: a) öfters werden die Götter in runden Zahlen gezählt und zwar 33, je 11 für jedes der drei Weltgebiete, RV. 1, 139, 11. 8, 28, 1. 9, 92, 4. VALAKH. 8, 2 (vgl. त्रयस्त्रिंशत्, त्रिंशत्); eine Erweiterung mit derselben Grundzahl ist die Zahl 3339 (d. h. 3330 und 3mal 3) RV. 3, 9, 9; ähnlich ÇAT. BR. 11, 6, 3, 4. ÇĀKṢH. ÇR. 8, 21, 14. In den BRĀHMAṆA ist die Dreitheilung gangbar in 8 Vasu, 11 Rudra und 12 Āditja AIT. BR. 2, 18. 3, 13. ÇAT. BR. 1, 3, 4, 12. 4, 3, 5, 1. 11, 6, 3, 4. Bei den Ġaina in vier Klassen getheilt: Bhavanādhīca, Vjantara, Ġjotishka und Vaimānika H. 90. fgg. — b) विश्वे देवाः sämtliche Götter, z. B. धृतेनाक्तं यस्यः सीदते विश्वे देवा आदत्वा यज्ञियासः RV. 2, 3, 4. विश्वे देवासु आ गत 41, 13. 5, 31, 13. 6, 9, 7. 52, 7. fgg. Diese natürliche Zusammenfassung aller einzelnen Götter ist im theologischen System als Benennung einer besonderen Götterklasse gefasst worden, welcher die dritte Spende und was damit zusammenhängt geheiligt ist. विश्वे वै देवा देवास्ततामर्हवृक्षति AIT. BR. 3, 1, 6, 4. Agni und die Vasu, Indra und die Rudra, die Viçve Devāḥ und die Āditja 3, 13. die Vasu, Rudra, Āditja, Viçve Devāḥ, Sādhja und Āptja, Marut und Āṅgiras 8, 12. 14. VS. 11, 55. 59. 8, 57. 58. विश्वेयश्चैव देवेभ्यः M. 3, 85. 90. विश्वेय देवैः 11, 29. विश्वे देवाश्च ये नित्यं पितृभिः सह गोचराः MBu. 13, 4349. aufgezählt 4355. fgg. विश्वे देवास्त्रयोदश H. ç. 3. zehn nach dem VĀJU-P., zwölf nach dem MATSJA-P.; s. VP. 120, N. 13. Zu einem Worte verbunden und bloss am Ende flektirt: विश्वे देवानाम् DEVALA bei KULL. zu M. 3, 208. विश्वे देवेभ्यः MĀRK. P. 29, 17. beim Schol. zu P. 5, 4, 155 sogar der sg. विश्वे देवः. Vgl. विश्व und विश्वदेव. — c) देवानां पत्न्यः die Gattinnen der Götter NIR. 12, 45. देवानां पत्नीरुशतीरेवतु नः RV. 5, 46, 7. VS. 11, 61. AIT. BR. 3, 37. ÇAT. BR. 3, 8, 5, 7. Vgl. देवपत्नी. — d) schlechtweg Gott heisst: α) Indra, als Regenspender: देव च वर्षति MBu. 3, 14763. वर्षस्य सत्सा देवः R. 1, 9, 56. देवो मेघो PĀNĀT. I, 310. गर्पुधिवर्षो च HIT. II, 147. Schol. zu P. 1, 4, 88 und 2, 1, 12. KATHĀS. 3, 72. In ders. Verb. सत्स्रात MBu. 1, 6624. वलवृत्रहन् 3, 9992. Daher wohl देव = मेघ Wolke TRIK. H. an. MED. — β) der 22ste Arhant der zukünftigen Utsarpiṇi bei den Ġaina H. 56. = वज्रटीक TRIK. 1, 1, 23. 24. — γ) schlechtweg Göttin heisst: α) Sāvitri, die Gemahlin Brahman's, MBu. 3, 3969. 12, 7204. fgg. viell. auch LALIT. 241. — β) Durgā, die Gemahlin Ġiva's: केशवः । भगवाद्यापि देवेशो देवो च MBu. 1, 2315. HARIV. 10233. VP. 64. VET. 31, 2. VOP. 25, 9. °प्रासाद् KSHITĪÇAV. 31, 3. °कवच Verz. d. Oxf. H. No. 174. °रक्षस्य 90, α, 34. Vgl. देवोमाहृत्य. — γ) die Geliebte des Sonnengottes ÇKDr. Suppl. — δ) eine best. Apsaras MBu. 1, 4818. — ε) bei den Ġaina N. pr. der Mutter des 18ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi H. 40. — f) am Ende eines adj. comp. den zum Gott habend, als seinen Gott verehrend: मातृदेवो भव. पितृ°, आचार्य°, अतिथि° TAIT. UP. 1, 11, 2. Hierher gehören wohl auch Nomina propria wie पुरुषोत्तमदेव u. s. w. — 3) m. der mit Himmlischem Beschäftigte, Priester u. s. w.: ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनाम् RV. 9, 96, 6. देवो देवाय गणते वयोधा विप्रो विप्राय स्तुवते मुमिधाः AV. 5, 11, 11. द्विजदेव der Gott unter den

III. Theil.

Zweimalgeborenen heisst der Brahman und unter den द्विजदेवदेवाः den Göttern unter den Brahmanen sind wohl überaus fromme Brahmanen gemeint BUÇ. P. 3, 1, 23. BURNOUR: Götter und göttliche Brahmanen. द्विजदेवदेव 5, 3, 22 bedeutet die Brahmanen als Götter verehrend. — 4) m. der Gott auf Erden (vgl. तितितदेव; der Gott auf Erden ist aber eigentlich der Brahman; vgl. भूदेव), der Gott unter den Menschen (vgl. नरदेव, नृदेव, मनुष्यदेव), König AK. 1, 1, 2, 13. TRIK. H. 333. H. an. MED. ÇĀK. 23, 6. 60, 17. KATHĀS. 4, 73. 74. VID. 7. HIT. 7, 21. 40, 21. VET. 3, 14. PĀNĀT. 4, 14. 16. तदेकास्ते महिज्ञाप्यमाकर्णयन्तु देवपादाः 19, 10. देवपादमूलं ऋषुमिच्छति PRAH. 30, 5. In der folg. Stelle spielen die Begriffe Gott und König in einander über: (कृत्तः) सत्तितितदेवदेवः (mit den Göttern der Götter der Erde d. i. mit den vornehmsten Königen; BURNOUR: mit den Göttern und mit den Göttern der Erde) । आस्ते स्वपुर्णो यदुदेवदेवः (der Gott unter den Göttern der Jadu d. i. der Fürst unter den Fürsten der J.) विनिर्जिताशेषनृदेवदेवः (nachdem er sämtliche Könige der Könige besiegt hat) BUÇ. P. 3, 1, 12. कुरुदेवदेवी die königliche Gemahlin des Königs der Kuru 7. Dem nom. pr. vorausgesetzt: °चाउमरुसेन KATHĀS. 13, 48. nachgesetzt in राजपाल°, महीपाल°, विप्रकपाल° COLEBR. Misc. Ess. II, 280. देवी f. die geweihte Gemahlin des Königs AK. 1, 1, 2, 13. H. 334. N. 7, 11. 16, 10. 17, 8. DAÇ. 1, 11. ÇĀK. 39, 13. RAÇ. 3, 70. PĀNĀT. I, 38. VID. 26. तेजस्वती° 16, 32. सदेवीक adj. KATHĀS. 18, 23. 23, 17. Auch Königssohn, Prinz (VET. 10, 7) und Königstochter, Prinzessin (R. 6, 23, 26. VET. 20, 3). — 5) Hypokoristikon von देवदत्त P. 5, 3, 83. VĀRTI. 4. Sch. Verz. d. B. H. 420, 3 v. u. Hypokoristikon oder voller Name HIUEN-THSANG I, 432. II, 93. 96. 214. WASSILJEW 214. — 6) m. am Ende von Brahmanennamen JAMA bei KULL. zu M. 2, 32; vgl. u. 2, f. Im Drama einem N. pr. als Ehrentitel angehängt H. 336. buddhistische Personennamen auf देव WASSILJEW 268. — Nach dem ANEKĀRTHAK. bei WILS. hat das m. noch folgende Bedd.: Dummkopf, Tölpel (vgl. देवानांप्रिय); Kind; ein Mann der einem besonderen Geschäft nachgeht; Lanzenträger; Wettseifer; Spiel (vgl. देवसभ्य). — 7) f. झा N. zweier Pflanzen: Hibiscus mutabilis Lin. (पद्मचारिणी) und Marsilea quadrifolia Lin. (अश्विनपर्णी) ÇABDAK. im ÇKDr. — 8) f. ई ausser den unter 2 und 4 angegebenen Bedeutungen: a) ein best. Vogel (s. एयाना) RĀÇAN. im ÇKDr. (Suppl.). — b) N. verschiedener Pflanzen: Sansevieria Roxburghiana Schult. AK. 2, 4, 3, 2. H. an. MED. Medicago esculenta Rottl. Roxb. (Trigonella corniculata Lin.) AK. 2, 4, 4, 21. H. an. MED. Nach RĀÇAN. im ÇKDr. (Suppl.) = लिङ्गिनी, बन्ध्या कर्कोटकी, शालिपर्णी, मरुद्गोष्णी, पाठा, नागरमुस्ता, मृगैर्वा, करीतकी und अतसी. — 9) n. Sinnesorgan (vgl. oben u. 1. देवं मनः) H. an. MED. न चक्षुषा गृह्यते नापि वाचा नान्यैर्देवैस्तपसा कर्मणा वा MUXP. UP. 3, 1, 8. Auch wohl masc.; vgl. Ind. St. 1, 407. 449. परे देवे = मनसि 449. — देव ist der Bed. nach das entsprechende adj. zu दिव् Himmel, kann aber der Form nach nicht auf dieses Nomen zurückgeführt werden. Am Ende von Zusammensetzungen in अ°, अन्त° (oben unrichtig gefasst und nach SĀ. zu erklären), अस्ति° (welches nach MULLER's Ausg. अस्ति° zu betonen ist und wohl heisst in der Nähe der Götter —, zu den Göttern sich haltend) अर्थमदेवा, मरु°, मूर°, वाम°, वि°, सह°, सु°.

47